

**UCHWAŁA NR XXVII/258/21
RADY GMINY IŁAWA**

z dnia 26 marca 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie w Gminie Iława na lata 2021 - 2025.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (jednolity tekst: Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.) oraz art. 6 ust.1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (jednolity tekst: Dz. U. z 2020 r. poz. 2018 z późn. zm.) Rada Gminy Iława uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Iława na lata 2021 - 2025 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie powierza się Wójtowi Gminy Iława.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Roman Piotrkowski

Załącznik
do uchwały Nr XXVII/258/21
Rady Gminy Iława
z dnia 26 marca 2021 roku

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Iława na lata 2021-2025

IŁAWA 2021

Spis treści

Wstęp	3
1. Pojęcie przemocy w rodzinie.....	4
2. Kontekst prawny i programowy przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	7
2.1. Uwarunkowania prawne.....	7
2.2. Zgodność z dokumentami strategicznymi i programowymi	8
3. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Iława	10
3.1. Ogólna sytuacja społeczna Gminy Iława	10
3.2. Skala przemocy w rodzinie w Gminie Iława	11
4. Zasoby lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	15
5. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań	16
6. Monitoring i ewaluacja Programu	19
7. Źródła finansowania	19
Załącznik 1.....	20

Wstęp

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Iława na lata 2021-2025 został opracowany, aby zwiększyć efektywność wysiłków podejmowanych przez lokalne służby społeczne, zarówno publiczne (np. ośrodek pomocy społecznej), jak i niepubliczne (np. stowarzyszenia), bez względu na stopień ich sformalizowania (instytucje, organizacje społeczne, grupy samopomocowe itp.).

Dokument przygotowywany był w okresie trudnym z punktu widzenia przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W 2020 roku w wielu krajach na świecie, w tym również w Polsce panowała pandemia tzw. koronawirusa. Wprowadzane okresowo obostrzenia sanitarne, wyłączenia funkcjonowania instytucji i zakładów pracy, nauka oraz praca w zdalnej formule, a także czasowa izolacja społeczna oraz kwarantanna narodowa na początku 2021 roku wpłynęły na funkcjonowanie wielu rodzin. Część z nich została dotknięta bezrobociem ze względu na utratę pracy lub ograniczenia działalności gospodarczej. Część natomiast silniej niż dotychczas stała się zagrożona przemocą, uzależnieniami i innymi dysfunkcjami. Wynika to z faktu izolacji rodzin oraz rozwiązań i obostrzeń, w wyniku których rodziny zostały niejako zmuszone do spędzania ze sobą większości czasu. Jakkolwiek nie wydaje się to czymś złym i w wielu rodzinach mogło wpłynąć na zacieśnienie więzów, to jednak w rodzinach dysfunkcyjnych, które przed pandemią borykały się z różnymi problemami wewnętrznymi, sprzyjało pogłębieniu trudności, powstawaniu konfliktów, a nawet pojawieniu się lub nasileniu przemocy. Trudno dziś prognozować, na ile skutki izolacji rodzin będą dotkliwe, należy jednak mieć na uwadze, że może zwiększyć się liczba rodzin zagrożonych przemocą ze strony własnych członków.

Zasadniczo dokument został podzielony na dwie części. Pierwszą stanowi diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Iława, charakteryzująca je w oparciu o dane zastane oraz wyniki badania ankietowego on-line, przeprowadzonego wśród przedstawicieli służb społecznych zaangażowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Źródłem danych ilościowych były przede wszystkim sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Iławie i Zespołu Interdyscyplinarnego, a także Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie. Do analizy przyjęto perspektywę lat 2017-2020, z zastrzeżeniem wykorzystania danych rocznych najbardziej aktualnych na moment opracowywania dokumentu.

Drugą część Programu stanowią założenia wdrożeniowe, służące rozwiązywaniu problemu przemocy w rodzinie, które łączą interdyscyplinarne procedury, metody i narzędzia stosowane na różnych poziomach: profilaktyki, interwencji, terapii i kompensacji. Przy planowaniu celów i kierunków działań wzięto po uwagę wyniki badania ankietowego on-line, przeprowadzonego wśród 11 przedstawicieli służb społecznych w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Nieodzownym elementem Programu jest rozwój współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi gminny system pomocy i wsparcia, ponieważ bez współdziałania osób, instytucji i organizacji nie będzie możliwe osiągnięcie efektu synergicznego wzmacniającego cele i oczekiwane rezultaty programu.

1. Pojęcie przemocy w rodzinie

Przemoc jest zjawiskiem dość powszechnym we współczesnym świecie. Występuje w różnych sferach życia, w mediach, w codziennym funkcjonowaniu wielu osób. Potocznie utożsamiana jest z brutalnością, okrucieństwem i przestępczością, częściej kojarzona z jej fizycznymi przejawami, pozostawiającymi widoczne ślady. Definicje przemocy są różne. Najczęściej wskazuje się na relację między ludźmi, która opiera się na użyciu przeważającej siły, utrudniając tym samym samoobronę osoby pokrzywdzonej. Przemocy nie należy utożsamiać więc z agresją, ponieważ różnią się one asymetrią siły – w przemocy występuje ona zawsze po stronie sprawcy, a w przypadku agresji jest zrównoważona¹.

Na potrzeby niniejszego dokumentu można przyjąć definicję, w świetle której przemoc definiowana jest jako „intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody”². Charakteryzuje się ona następującymi cechami:

- ma charakter intencjonalny, co oznacza, że działania sprawcy są świadome i celowe, służą uzyskaniu kontroli i bezwzględnego posłuszeństwa;
- jest rodzajem relacji, charakteryzującej się przewagą sprawcy nad ofiarą, przy czym ta przewaga może mieć charakter psychiczny, fizyczny, ekonomiczny, społeczny czy kulturowy oraz sprzyja poczuciu bezkarności sprawcy i zarazem bezradności ofiary;
- jest relacją, w której sprawca podejmując działania lub zaniechując ich, narusza prawa i dobra osobiste ofiary, takie jak prawo do szacunku, ochrony zdrowia czy kontaktów z rodziną;
- powoduje szkody fizyczne i psychiczne oraz wywołuje cierpienie u osoby doznającej przemocy.

Szczególny przypadek stanowi przemoc w rodzinie – przede wszystkim z tego względu, że zachodzi pomiędzy bliskimi sobie osobami, stając się niejednokrotnie elementem ich codziennego życia. Definicja ustawowa przemocy w rodzinie została zawarta w art. 2 pkt 2 *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (tj. Dz.U. 2020 poz. 218). W jej świetle stanowi ona jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny (osób najbliższych lub innych wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie można analizować z różnych perspektyw. Z punktu widzenia moralności przemoc jest złem, ponieważ stanowi krzywdzenie słabszego. Główne sankcje w tym przypadku polegają na potępieniu ze strony członków społeczeństwa, a także na sankcjach własnego sumienia sprawcy. Psychologiczny aspekt obejmuje natomiast bezradność i cierpienie ofiary, a także odsłania mechanizmy wewnętrzne sterujące przemocą i procesy interakcji, zachodzące między sprawcą i ofiarą. Perspektywa społeczna wskazuje na obyczaje i postawy, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać oraz na zaangażowanie sił społecznych i wpływ na sprawy publiczne³.

Z punktu widzenia prawa, przemoc w rodzinie stanowi przestępstwo. W świetle artykułu 207 *Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* (t.j. Dz. U 2020 poz. 1444) znęcanie się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Jeżeli ofiarą znęcania się jest osoba nieporadna ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny to wymiar kary wynosi od 6 miesięcy do 8 lat, a w przypadku szczególnego okrucieństwa za ten czyn przewiduje się karę pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

¹ J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne oblicza przemocy. Zagadnienia wybrane*, Wrocław 2017, s. 15.

² <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/6-co-to-jest-przemoc>.

³ J. Mellibruda, *Charakterystyka przemocy w rodzinie*, https://www.niebieskalinia.pl/przewodnik_ustawa/poradnik_-_eksperci_radza/01._Jerzy_Mellibruda.pdf

W świetle kodeksu karnego, jeżeli następstwem znęcania się jest targnięcie się na życie przez ofiarę, to wymiar kary pozbawienia wolności zwiększa się do przedziału od 2 do 12 lat.

Przemoc w rodzinie nie pojawia się nagle – jest procesem, ma charakter cykliczny oraz tendencję do powtarzania się i eskalacji. Można tu wyróżnić trzy podstawowe fazy. W pierwszej narasta napięcie i agresja ze strony sprawcy, natomiast ofiarę ogarnia niepokój i stara się oddalić zagrożenie. Druga faza to gwałtowna przemoc, w której z nieistotnej przyczyny dochodzi do wybuchu agresji, przy czym ofiara z jednej strony odczuwa przerażenie i bezradność, a z drugiej stara się uspokoić sprawcę i ochronić siebie oraz najbliższych. W trzeciej fazie sprawca, zdając sobie sprawę z tego co zrobił, próbuje znaleźć wytłumaczenie i usprawiedliwienie dla swojego zachowania, ma poczucie winy, przeprasza i obiecuje, że taka sytuacja więcej się nie powtórzy, a ofiara ufa, że był to tylko incydent. Faza ta nazywana jest fazą „miodowego miesiąca”, jednak po niej znów następuje faza pierwsza, nierzadko silniejsza niż poprzednia⁴.

Przemoc w rodzinie może przyjmować różnorodne formy. Są to w szczególności:

- 1) przemoc fizyczna – zwrócona przeciwko fizyczności człowieka, niosąca ryzyko uszkodzenia ciała poprzez takie zachowania jak np.: popychanie, potrząsanie, policzkowanie, kopanie, duszenie, bicie, rzucanie w kogoś przedmiotami, przypalanie, topienie;
- 2) przemoc psychiczna – zmierzająca do poniżenia ofiary, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości; obejmuje wszystkie działania (z wyjątkiem użycia siły fizycznej), służące obniżeniu poczucia własnej wartości, wywołaniu stanów lękowych i zaburzeń osobowości oraz zahamowania procesu osobistego rozwoju, takie jak np. szantaż emocjonalny, manipulacja, śledzenie, nękanie telefonami, wysyłanie anonimów, nagabywanie;
- 3) przemoc seksualna – polega na zmuszaniu ofiary do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej, a także na zachowaniach sprowadzających ją do roli obiektu seksualnego, poprzez np. niechciane dotykanie, szczyknięcia, klepanie, żarty i gesty upokarzające seksualną naturę drugiej osoby;
- 4) przemoc ekonomiczna – obejmuje działania służące ograniczeniu swobodnego dysponowania pieniędzmi i własnymi dobrami bądź dostępu do dóbr wspólnych; może polegać np. na odbieraniu pieniędzy, kontrolowaniu wydatków, zmuszaniu do proszenia o pieniądze czy uniemożliwianiu podjęcia pracy.

Wśród innych form przemocy można wskazać także zaniedbanie, polegające na nie zaspokajaniu podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych osoby; przemoc symboliczną, czyli narzucanie sposobu rozumienia rzeczywistości oraz cyberprzemoc, czyli przemoc z użyciem nowoczesnych technologii, najczęściej telefonów komórkowych i internetu.

Jako przemoc w rodzinie kwalifikowane są również czyny zabronione, takie jak pozostawianie osoby, względem której jest się obowiązany do opieki, w sytuacjach zagrażających bezpośrednio jej życiu lub zdrowiu, groźby popełnienia przestępstwa na szkodę najbliższych, zmuszanie do określonych zachowań, gwałt, nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności, dopuszczanie się czynu lubieżnego względem osoby poniżej 15 lat, znęcanie się psychiczne lub fizyczne, rozpijanie małoletniego, uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego, porzucanie małoletniego lub osoby nieporadnej, uprowadzanie lub zatrzymanie małoletniego wbrew woli osoby powołanej do opieki, naruszanie nietykalności cielesnej, kradzież na rzecz osoby najbliższej oraz niszczenie mienia.

Wokół przemocy w rodzinie krąży wiele mitów i stereotypów, które utrudniają zarówno rozpoznanie tego zjawiska, jak i przeciwdziałanie mu. W ich świetle przemoc jest m.in.:

- przedstawiana jako prywatna sprawa każdej rodziny, w którą nikt z zewnątrz nie powinien się wtrącać;
- sprowadzana tylko do przemocy fizycznej i utożsamiana z jej widocznymi skutkami w postaci ran, siniaków i złamań;

---

⁴ J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne oblicza przemocy...*, s. 17.

- obecna tylko w rodzinach patologicznych, w których są również uzależnienia, ubóstwo, bezrobocie;
- niewystarczającym powodem do tego, by rozstać się z partnerem/ką, szczególnie jeśli w związku są dzieci, których dobru rozstanie może zagrozić;
- powodem do wstydu dla ofiary, do którego nie powinna się przyznawać ani tym bardziej komuś żalić, niejednokrotnie traktowana jako winna temu, że doznaje przemocy.

Powyższe mity i stereotypy nadal funkcjonują w wielu środowiskach, a ich bezpośrednią konsekwencją jest ukrywanie przemocy przez jej ofiary, m.in. ze względu na związek emocjonalny ze sprawcą, obawę przed ostracyzmem społecznym czy brak wiary w możliwość zmiany sytuacji. Tymczasem konsekwencje mogą być bardzo poważne. Przemoc destabilizuje bowiem funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, powodując z jednej strony bezpośrednie szkody w sferze zdrowia fizycznego i psychicznego, takie jak uszkodzenia ciała, zaburzenia psychosomatyczne, depresję czy stany lękowe; a z drugiej strony długotrwałe negatywne konsekwencje takie jak brak poczucia własnej wartości, wycofanie społeczne czy ubóstwo. Istotne szkody przemoc może przynieść dzieciom. Wskazuje się tu przede wszystkim na urazy i obrażenia, które mogą prowadzić do niepełnosprawności; problemy zdrowotne z włączeniem zahamowania rozwoju, chorób płuc, serca i wątroby, deficyty poznawcze, odbijające się na osiągnięciach szkolnych; konsekwencje psychologiczne i emocjonalne (poczucie odrzucenia, zaburzenia przywiązania); zaburzenia traumatyczne; brak poczucia bezpieczeństwa; naruszoną samoocenę; problemy zdrowia psychicznego (zaburzenia lękowe i depresja, próby samobójcze) oraz zachowania ryzykowne, takie jak uzależnienia, wagarowanie, zaburzenia rówieśnicze czy zachowania kryminalne⁵.

Jednym ze źródeł wiedzy o przemocy w rodzinie, w tym skali tego zjawiska i jego specyfiki, są badania społeczne. Z sondażu przeprowadzonego na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wynika, że co siódmy Polak (14%) był w 2014 roku świadkiem przemocy w rodzinie, jednak tylko dwie na pięć osób zgłosiło ten fakt odpowiednim instytucjom⁶. Badanie zlecone przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2019 roku wskazuje natomiast na to, że aż 57% Polaków doświadczyło przynajmniej jednej z form przemocy, przy czym na pierwszym miejscu uplasowała się przemoc psychiczna, której doświadczyło 53% ankietowanych, natomiast przemocy fizycznej doznało 23% respondentów⁷.

Tematyce przemocy wobec dzieci poświęcony jest raport „Przemoc w wychowaniu. Między prawnym zakazem a społeczną akceptacją. Monitoring Rzecznika Praw Dziecka”. Analiza występowania przemocy w zachowaniach i doświadczeniach respondentów posiadających dzieci pokazuje, że przemoc jest często obecna w praktyce wychowawczej w polskich rodzinach. W prawie połowie badanych rodzin wykorzystuje się tzw. klapsy, w niespełna jednej piątej dziecko może otrzymywać „łanie”. Rodzice ujawniający zachowania przemocy wobec własnych dzieci to najczęściej osoby po 40 roku życia, o niższym wykształceniu, posiadający więcej niż dwoje dzieci, oceniający swoją sytuację materialną jako złą, a także samotnie wychowujący dzieci. W świetle przywołanego raportu niemal dwie piąte badanych Polaków opowiada się za tym, że postępowanie z dzieckiem jest sprawą prywatną rodziców, nawet w sytuacji, gdy stosują oni wobec niego kary fizyczne. Dominują tu mężczyźni, osoby starsze, mieszkańcy wsi oraz osoby niżej wykształcone. Więcej niż co dziesiąty badany zadeklarował brak reakcji na sytuację przemocy⁸.

⁵ E. Jarosz, *Przemoc w wychowaniu. Między prawnym zakazem a społeczną akceptacją. Monitoring Rzecznika Praw Dziecka*, Warszawa 2015, s. 24.

⁶ <http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/badania-i-raporty/5373-sondaz-na-zlecenie-msw-przemoc-w-rodzinie-wystepowanie-i-czestotliwosc-zglaszania>

⁷ <https://www.niebieskalinia.pl/6599-ponad-polowa-polakow-doswiadczyla-przemocy>

⁸ E. Jarosz, *Przemoc w wychowaniu*, s. 140 i nast.

2. Kontekst prawny i programowy przeciwdziałania przemocy w rodzinie

2.1. Uwarunkowania prawne

Zadania państwa w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar mają swoje źródło w *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* W świetle jej art. 18: „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”, natomiast zgodnie z art. 71 ust. 1 „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.” Wyjątkowej ochronie Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ponadto prawa dzieci, albowiem „każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją” (art. 72 ust. 1).

Uregulowania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie znajdują się w szeregu ustaw, wśród których należy wymienić w szczególności ustawy:

- z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1876);
- z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2020 poz. 821),
- z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. 2019 poz. 2277),
- z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1444),
- z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. 2020 poz. 30),
- z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (t.j. Dz.U. 2020 poz. 523),
- z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1359).

Kluczowym aktem prawnym jest cytowana wcześniej ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Określa ona zadania różnych organów państwa, w tym jednostek samorządu terytorialnego, w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie, a także wobec osób ją stosujących. Już preambuła ustawy wskazuje, że „władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności”.

W świetle art. 6 ust. 2 tejże ustawy do zadań własnych gminy należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach nią zagrożonych;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie, zgodnie z art. 9 ww. ustawy, organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi. Mogą m.in. zlecać realizację zadań określonych w ustawie z zastosowaniem trybu przewidzianego w *Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (t.j. Dz. U. 2020 poz. 1057).

Zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie gmina realizuje w szczególności poprzez zespoły interdyscyplinarne, powoływane przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. W ich skład wchodzi przede wszystkim przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi; mogą to być również prokuratorzy, przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej lub innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespół interdyscyplinarny realizuje działania zaplanowane w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w

rodzinie, a jego zadaniem jest, w świetle art. 9b ustawy, integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, głównie poprzez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- 2) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- 3) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- 4) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 5) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z przemocą w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Do ich zadań należy przede wszystkim opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie, monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych jej wystąpieniem, a także dokumentowanie działań podejmowanych wobec tych rodzin oraz ich efektów.

Istotne w zakresie uregulowań prawnych w obszarze przeciwdziałania przemocy jest określenie w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie procedury „Niebieskie Karty”, w oparciu o którą podejmowane są interwencje w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą, bez konieczności uzyskania zgody tej rodziny. Zgodnie z art. 9d obejmuje ona ogół czynności, podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Szczegółowe zasady jej stosowania zawiera *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”* (Dz. U. 2011 nr 209 poz. 1245). Zarówno w pracy zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych, jak i samym stosowaniu procedury „Niebieskie Karty”, nieodzownym czynnikiem, wykraczającym poza uwarunkowania ustawowe, jest komunikacja i współpraca międzyinstytucjonalna, służąca sprawnej diagnozie oraz skutecznemu działaniu.

2.2. Zgodność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Obok uregulowań prawnych, które wytyczają ramy możliwych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, należy również uwzględnić założenia dokumentów strategicznych i programowych różnych szczebli, wskazujących główne cele i kierunki polityki społecznej w tym obszarze. Koniec 2020 roku to okres konsultacji Projektu Uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia *Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021*. Zaplanowane w jego ramach cele to:

1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez rozwijanie i doskonalenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania realizowane w ramach Programu mają doprowadzić do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym przemocą w szczególności poprzez podniesienie świadomości społecznej oraz zwiększenie wiedzy na temat mechanizmów i skutków przemocy; rozwój, wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych; podniesienie jakości usług świadczonych na rzecz osób i rodzin zagrożonych lub doświadczających przemocy; zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy; zintensyfikowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc oraz podniesienie kwalifikacji i wzrost kompetencji osób zajmujących się świadczeniem usług dla osób i rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą oraz osób ją stosujących.

W dniu 5 stycznia 2021 roku Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął do realizacji *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2026*. Cel główny tego Programu to „Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim”. Jego realizacji mają służyć cele szczegółowe:

- 1) Zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych, edukacyjnych i wychowawczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 2) Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy.
- 3) Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc.
- 4) Podniesienie kompetencji i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 5) Wzmacnianie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim.

Problematyka przemocy w rodzinie została również uwzględniona w *Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Ilawa na lata 2021-2027*. W kontekście zapobiegania temu zjawisku oraz ograniczaniu jego skali i negatywnych skutków, ważne są działania zaplanowane do realizacji w ramach dwóch priorytetów, tj. Priorytetu 2. Wspomaganie rodzin w tworzeniu przyjaznego środowiska rodzinnego oraz Priorytetu 4. Przeciwdziałanie i ograniczanie skali dysfunkcji społecznych. Są to w szczególności działania ukierunkowane na wzmacnianie kompetencji rodziców i opiekunów, zapewnienie specjalistycznego wsparcia rodzinom doświadczającym trudności, a także zwiększanie świadomości społecznej w obszarze dysfunkcji. W zasadzie wszystkie pozostałe obszary odnoszą się do wzmocnienia mieszkańców, ich kompetencji i aktywności oraz do zwiększenia skuteczności gminnej polityki społecznej, co pośrednio wpływa na funkcjonowanie rodzin i przeciwdziałanie przemocy.

3. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Iława

3.1. Ogólna sytuacja społeczna Gminy Iława

Gmina Iława jest gminą wiejską, leżącą w zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie iławskim. Jest to gmina tzw. *obwarzankowa*, ponieważ okala miasto Iławę. Jej powierzchnia wynosi 424 km², a średnia gęstość zaludnienia kształtuje się na poziomie 31 osób/km². Według podziału administracyjnego na gminę składa się 76 miejscowości, wchodzących w skład 27 sołectw, przy czym 3 wsie są już obecnie niezamieszkałe. Według bazy Rejestru Mieszkańców, w 2020 roku Gminę Iława zamieszkiwało 12 925 osób, czyli o 11 osób więcej niż w 2019 roku.

W ostatnich latach w Gminie Iława liczba rodzin i osób korzystających ze wsparcia zmniejszyła się. W 2020 roku świadczenie z pomocy społecznej otrzymało 712 osób z 401 rodzin, w których żyło 1 095 osób. Oznacza to spadek w porównaniu do 2018 roku liczby świadczeniobiorców o 113, tj. 13,7%, natomiast liczby rodzin – o 77, czyli o 16,1%.

Tabela 1. Wybrane dane dotyczące pomocy społecznej w Gminie Iława w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	825	756	712
Liczba rodzin	478	435	401
Liczba osób w rodzinach	1 397	1 262	1 095

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Zmniejszanie się skali udzielanych świadczeń spowodowane z jednej strony usamodzielnianiem się podopiecznych i ich odchodzeniem z systemu pomocy społecznej dzięki np. podjęciu zatrudnienia lub otrzymaniu świadczeń emerytalno-rentowych, a z drugiej strony – zmianą dochodów osób i rodzin, wpływającą na zmniejszenie wysokości świadczeń lub utratę praw do zasiłku z powodu przekroczenia kryterium dochodowego, ze względu np. na otrzymanie wynagrodzenia za pracę. Ważne jest tu również świadczenie wychowawcze Rodzina 500+, które spowodowało, iż część rodzin rezygnuje ze wsparcia GOPS, ze względu na poprawę ich sytuacji finansowej.

Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej, pomoc ta udzielana jest osobom i rodzinom w szczególności z następujących powodów: ubóstwo; sieroctwo; bezdomność; bezrobocie; długotrwała lub ciężka choroba; niepełnosprawność; przemoc w rodzinie; potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi; potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy w związku z tymi okolicznościami; trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizm lub narkomania; zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Wśród głównych powodów udzielania pomocy społecznej przez GOPS w Iławie w 2020 roku należy wskazać następujące:

- ✓ długotrwała lub ciężka choroba – 218 rodzin (457 osób w rodzinach);
- ✓ niepełnosprawność – 164 rodziny (356 osób);
- ✓ potrzeba ochrony macierzyństwa – 112 rodzin (666 osób);
- ✓ bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – 102 rodziny (412 osób);
- ✓ bezrobocie – 91 rodzin (268 osób);
- ✓ ubóstwo – 48 rodzin (115 osób);
- ✓ alkoholizm – 32 rodziny (80 osób).

Pozostałe powody udzielania świadczeń pomocy społecznej w gminie występowały rzadziej lub wcale. W 2020 roku 9 rodzin (9 osób) otrzymało wsparcie z tytułu bezdomności, 8 rodzin (15 osób) z powodu zdarzenia losowego, 6 rodzin (16 osób) z tytułu przemocy w rodzinie, 7 rodzin (10 osób) z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, 2 rodziny (2 osoby) z powodu narkomanii oraz również 2 rodziny (7 osób) z powodu sytuacji kryzysowej.

Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Hława w latach 2019-2020

Wyszczególnienie	2018		2019		2020	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	96	249	64	176	48	115
Bezdomność	7	7	9	9	9	9
Potrzeba ochrony macierzyństwa	133	651	120	588	112	666
Bezrobocie	115	330	81	239	91	268
Niepełnosprawność	210	524	189	431	164	356
Długotrwała lub ciężka choroba	230	539	215	483	218	457
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	118	466	110	436	102	412
Przemoc w rodzinie	6	24	8	29	6	16
Alkoholizm	22	52	18	44	32	80
Narkomania	0	0	2	7	2	2
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	6	3	6	7	10
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	1	1	1	1	0	0
Zdarzenie losowe	10	26	3	5	8	15
Sytuacja kryzysowa	1	2	1	1	2	7
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	1	1	0	0

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Skala przemocy w rodzinie w świetle statystyk pomocy społecznej wydaje się niewielka. Warto jednak mieć na uwadze, że statystyki te nie zawsze odzwierciedlają skalę problemów, które uznawane są za powód do wstydu oraz takich, które mogą przez długi czas pozostać nieświadomione i niezauważone. Z tego względu, problemy takie jak uzależnienia czy przemoc mogą kryć się pod innymi dysfunkcjami i trudnościami, do których łatwiej się przyznać, takimi jak bezrobocie czy niepełnosprawność.

3.2. Skala przemocy w rodzinie w Gminie Hława

Przedstawione w poprzednim podrozdziale dane i informacje dotyczące sytuacji społecznej Gminy świadczą o tym, że przemoc w rodzinie występuje jedynie sporadycznie w statystykach pomocy społecznej. W 2020 roku ze wsparcia z tego powodu korzystało 6 rodzin, w których żyło 16 osób, natomiast w 2019 roku było to 8 rodzin (29 osób). Jak już wspomniano, niewykluczone, że dane te odzwierciedlają specyfikę zjawiska przemocy w rodzinie.

Główne źródło informacji na temat przemocy w rodzinach w Gminie Hława stanowią dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W latach 2017-2020 Zespół zebrał się łącznie

18 razy, w jego ramach zostało utworzonych 120 grup roboczych, które spotykały się na posiedzeniach 404 razy. W 2020 roku pomocą grup roboczych obejmowanych było 187 osób, w tym 93 kobiety i 93 mężczyzn. Wśród tych osób było 76 dzieci i 11 osób starszych. W perspektywie lat 2017-2020 liczba osób objętych pomocą grup roboczych zwiększyła się o 75, tj. o 67%, zmniejszyła się natomiast, z 59 do 54 liczba rodzin objętych pomocą.

Tabela 3. Wybrane dane dotyczące funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	5	4	4	5
Liczba utworzonych grup roboczych	33	25	27	35
Liczba posiedzeń grup	122	78	99	105
Liczba osób objętych pomocą grup roboczych	112	148	153	187
- kobiety	51	79	75	93
- mężczyźni	61	69	78	94
Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych	59	48	53	54

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAŃ Z REALIZACJI KRAJOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ZA LATA 2017-2020

Jedną z form wsparcia osób dotkniętych przemocą jest poradnictwo. W świetle danych GOPS w Hławie, w latach 2017-2020 było nim obejmowanych w gminie corocznie nawet powyżej 100 osób. W 2020 roku było to 36 osób, w 2019 roku 120 osób, a w 2018 roku 115 osób, a w 2017 roku 117 osób. Osoby te korzystały z poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego oraz medycznego.

Tabela 4. Osoby objęte pomocą w formie poradnictwa w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa:	117	115	120	36
- kobiety	47	48	48	24
- mężczyźni	25	21	25	12
- dzieci	45	46	47	-
Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa:				
- medycznego	1	2	1	-
- psychologicznego	48	41	40	26
- prawnego	15	16	20	-
- socjalnego	57	53	50	52
- zawodowego i rodzinnego	0	3	4	57

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAŃ Z REALIZACJI KRAJOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ZA LATA 2017-2020

W 2020 roku zostały sporządzone 33 Niebieskie Karty, w tym 30 wszczynających procedurę, a 3 w przypadku podejrzenia kolejnego stosowania przemocy w rodzinie. Oznacza to wzrost w porównaniu do 2019 roku, kiedy łączna liczba sporządzonych NK sięgnęła 30, w tym 27 wszczynających procedurę i do 2018 roku, w którym sporządzono 28 NK, w tym 25 wszczynających. Jeżeli natomiast odniesiemy się do 2017 roku, to w tej perspektywie liczba NK spadła o 6. W całym analizowanym okresie sporządzono 130 NK, w tym 115 takich, które wszczynają procedurę. Zakończono natomiast 119 procedur – wszystkie w przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy.

Tabela 5. Dane dotyczące procedury Niebieskie Karty w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart, w tym:	39	28	30	33
- liczba sporządzonych formularzy NK wszczynających procedurę	33	25	27	30
- liczba sporządzonych formularzy NK w przypadku podejrzenia kolejnego stosowania przemocy w rodzinie	6	3	3	3
Liczba zakończonych procedur NK w przypadku:				
- ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	40	17	27	35
- rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowanych działań	0	0	0	0

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAŃ Z REALIZACJI KRAJOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ZA LATA 2017-2020.

Istotnych informacji o zjawisku przemocy dostarczają ponadto dane Komendy Powiatowej Policji w Iławie, dotyczące interwencji na terenie Gminy Iława. W 2020 roku funkcjonariusze odbyli 122 interwencje, przy czym w trakcie 27 z nich stwierdzono przemoc w rodzinie. W analizowanym okresie największa liczba interwencji przypadła na 2019 rok, przy czym liczba stwierdzonych przypadków przemocy również wyniosła 27. Największy odsetek interwencji, w trakcie których stwierdzono przemoc w rodzinie, sięgający 22,4%, odnotowano w 2017 roku. Corocznie Policja odnotowywała od 23 do 38 osób pokrzywdzonych w wyniku stosowania przemocy oraz od 21 do 35 sprawców przemocy, w tym od 4 do 10 będących pod wpływem alkoholu. W latach 2019-2020 ujawniono po 14 przypadków znęcania się nad rodziną, czyli o 5 więcej niż w latach 2017-2018.

Tabela 6. Dane dotyczące interwencji Policji na terenie Gminy Iława w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Interwencje Policji na terenie gminy Iława	156	180	188	122
Interwencje w trakcie których stwierdzono przemoc w rodzinie	35	21	27	27
Osoby pokrzywdzone w wyniku stosowania przemocy	38	23	29	30
Liczba ujawnionych sprawców przemocy	35	21	27	27
Sprawcy przemocy pod wpływem alkoholu	10	7	4	4
Liczba przypadków znęcania się nad rodziną (art.207§ 1 KK)	9	9	14	14

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH KOMENDY POWIATOWEJ POLICJI W IŁAWIE ZA LATA 2017-2020.

Sprawcy przemocy uczestniczący w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie stanowili w latach 2017-2020 niewielki odsetek wszystkich uczestników w powiecie iławskim. Łącznie skierowanych do udziału do udziału w Programie „Partner” w tym czasie były 32 osoby, uczestniczyło w nim 7 osób, a ukończyły zajęcia 4 osoby.

Tabela 7. Dane dotyczące udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie skierowanych do udziału w Programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie „PARTNER”	10	9	6	7
Liczba osób uczestniczących w zajęciach w ramach Programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie „PARTNER”	97	49	51	23
w tym z Gminy Iława	4	0	1	2
Liczba osób , które ukończyły zajęcia w ramach Programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie „PARTNER ”	12	29	33	19
w tym z Gminy Iława	2	0	0	2

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE W IŁAWIE ZA LATA 2017-2020.

Powyższe informacje mogą wskazywać na przybliżoną skalę zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Iława. Należy jednak pamiętać, że dane pochodzące ze sprawozdań instytucji dotyczą rodzin, w których problem ten stwierdzono. Niemniej jednak zagrożeni przemocą w rodzinie teoretycznie są wszyscy mieszkańcy – ze względu na dynamikę ich sytuacji rodzinnej, społecznej czy zawodowej, a także zmienność otoczenia.

4. Zasoby lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie obejmuje instytucje oraz organizacje działające w obszarze usług społecznych, takich jak pomoc społeczna, oświata i wychowanie, ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne. Są to następujące:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Iławie wraz z Punktem Konsultacyjnym,
- Placówka Wsparcia Dziennego w Iławie,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Wiekulcu,
- Szkoła Podstawowa we Franciszkowie,
- Szkoła Podstawowa im. mjr Henryka Dobrzańskiego „Hubala” w Gałdowie,
- Szkoła Podstawowa w Gromotach,
- Szkoła Podstawowa w Lasecznie,
- Szkoła Podstawowa im. Michała Lengowskiego w Rudzienicach,
- Szkoła Podstawowa im. Twórców Literatury Dziecięcej w Ząbrowie.
- Szkoła Podstawowa we Frednowach
- Przychodnia KEMED (Ośrodki zdrowia w Rudzienicach i Ząbrowie)
- Komenda Powiatowa Policji w Iławie,
- Oddział Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnień w Iławie,
- Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnień w Iławie,
- Ośrodek Psychoedukacji Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie w Iławie,
- Sąd Rejonowy w Iławie/ Kuratorskie Służby Sądowe,
- Stowarzyszenie „Przystań” w Iławie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie.

Od 2011 roku w gminie funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, którego szczegółowe warunki funkcjonowania zostały określone Uchwałą Nr III/16/2011 Rady Gminy Iława z dnia 21 stycznia 2011 r. Działania Zespołu mają na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy w środowisku rodzinnym, a także kompleksowe wsparcie rodziny w celu przywrócenia prawidłowego jej funkcjonowania w społeczeństwie.

Istotnymi elementami wspierającymi gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie są ponadto asystenci rodziny zatrudniani przez GOPS, realizujący plany pracy z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; programy wychowawcze i profilaktyczne realizowane w szkołach gminnych, uwzględniające działania dotyczące przemocy w rodzinie, a także diagnoza sytuacji środowiskowo-rodzinnej uczniów, przeprowadzana przez pedagogów i wychowawców.

5. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Iława na lata 2021-2025 skierowany jest do ofiar przemocy w rodzinie, sprawców przemocy w rodzinie, świadków sytuacji przemocy, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy rodzinie, a także do całej społeczności lokalnej. Wszystkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy, jak i ochronie rodzin nią zagrożonych. Aby efektywnie zapobiegać problemowi oraz zwalczać niepożądane zachowania, konieczne jest wzmocnienie kompleksowości i spójności systemu wsparcia opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, w tym zwłaszcza różnorodnych form profilaktyki oraz dostępu do specjalistów.

Biorąc pod uwagę powyższe, jak również uwarunkowania prawne i programowe oraz diagnozę problemu wraz z określeniem zasobów lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w Gminie Iława, zdefiniowano cel główny oraz cele szczegółowe Programu. Zostaną one osiągnięte w wyniku realizacji zadań, których katalog uporządkowano według trzech kluczowych obszarów, którymi są:

- 1) profilaktyka i edukacja społeczeństwa w zakresie przemocy w rodzinie;
- 2) praca z osobami i rodzinami dotkniętymi lub zagrożonymi problemem przemocy;
- 3) zadania, komunikacja i relacje wewnątrz systemu instytucjonalnego.

Zadania będą realizowane przede wszystkim przez podmioty wskazane w rozdziale 4. niniejszego Programu, w oparciu o wzajemną współpracę organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów, środowisk i osób fizycznych, z poszanowaniem godności osób wobec których będą podejmowane oraz uwzględnieniem szczególnej ochrony dzieci, w tym ich prawa do wychowania w rodzinie.

CEL GŁÓWNY

Ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Iława

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.

Zwiększenie świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.

Wzrost dostępności pomocy i ochrony dla ofiar przemocy w rodzinie oraz skuteczności oddziaływań względem sprawców

CEL SZCZEGÓŁOWY 3.

Wzmocnienie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W ramach każdego celu szczegółowego zostanie przedstawiony katalog działań zaplanowanych do realizacji w perspektywie lat 2021-2025. Jest to katalog otwarty, co oznacza, że jeżeli w czasie obowiązywania Programu pojawią się nowe pomysły, inicjatywy i przedsięwzięcia, wpisujące się w jego założenia, to należy je realizować bez konieczności aktualizacji niniejszego dokumentu. W każdym celu szczegółowym określono również oczekiwane rezultaty podejmowanych działań.

Cel szczegółowy 1.
Zwiększenie świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- 1) Realizacja kampanii i akcji społecznych służących podnoszeniu wiedzy oraz kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych, w szczególności w zakresie profilaktyki uzależnień oraz przemocy w rodzinie.
- 2) Inicjowanie i realizacja programów edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, dotyczących przemocy w rodzinie oraz zachowań agresywnych; ze szczególnym uwzględnieniem problematyki aktualnych zagrożeń, związanych z rozwojem nowych technologii.
- 3) Organizacja różnorodnych form edukacji dla osób spodziewających się dziecka oraz rodziców i opiekunów, dotyczących w szczególności świadomego rodzicielstwa, kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i wychowania bez przemocy.
- 4) Realizacja i włączanie się w przedsięwzięcia partnerskie służące wzmocnieniu rodzin, edukacji rodzicielskiej oraz rozwojowi i zwiększeniu dostępności usług społecznych dla rodzin.
- 5) Upowszechnianie informacji z wykorzystaniem materiałów drukowanych, mediów, bezpośrednich spotkań ze specjalistami i innych środków przekazu na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby doświadczające przemocy i ich rodziny.
- 6) Promowanie mediacji (w tym mediacji rodzinnych) jako sposobu rozwiązywania konfliktów w rodzinach.
- 7) Bieżąca diagnoza i rozpoznawanie przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny i innych specjalistów, sytuacji rodzin w kierunku identyfikacji i przeciwdziałania ryzyku przemocy.

Okres realizacji: 2021-2025

Oczekiwane rezultaty: zwiększenie wiedzy społeczeństwa w zakresie przemocy w rodzinie, zwiększenie wrażliwości społecznej, zapobieżenie powstawaniu mechanizmów przemocy w rodzinach doświadczających trudności w funkcjonowaniu.

Cel szczegółowy 2.
Wzrost dostępności pomocy i ochrony dla ofiar przemocy w rodzinie oraz skuteczności oddziaływań względem sprawców

- 1) Rozwój poradnictwa specjalistycznego, w tym w formule bezpośredniej i on-line, na rzecz osób zagrożonych przemocą, doświadczających jej oraz stosujących przemoc wobec członków rodziny.
- 2) Realizacja wsparcia socjalnego, asystentury rodzinnej oraz pracy terapeutycznej z dziećmi, osobami dorosłymi i całymi rodzinami doświadczającymi przemocy.
- 3) Podejmowanie działań na rzecz zwiększenia dostępności specjalistów w zakresie psychiatrii dziecięcej dla mieszkańców gminy, poprzez m.in. organizowanie spotkań i konsultacji ze specjalistami, w tym dla rodzin dotkniętych lub zagrożonych przemocą.
- 4) Stosowanie w uzasadnionych przypadkach procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty.
- 5) Stworzenie osobom doznającym przemocy w rodzinie możliwości w organizowaniu grup wsparcia oraz grup samopomocowych mających na celu wzajemne wsparcie emocjonalne i wymianę doświadczeń.
- 6) Informowanie sprawców o konsekwencjach stosowania przemocy, a także o możliwościach udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Okres realizacji: 2021-2025

Oczekiwane rezultaty: zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności różnorodnych form specjalistycznej pomocy, wzmocnienie oddziaływań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc.

Cel szczegółowy 3.

Wzmocnienie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

- 1) Udział osób zaangażowanych w działania realizowane w ramach Programu w seminariach, konferencjach, wizytach studyjnych i innych formach edukacji dotyczących przemocy w rodzinie.
- 2) Wspieranie kadry specjalistów zajmujących się przemocą w rodzinie oraz interwencją kryzysową w postaci superwizji i pomocy psychologicznej.
- 3) Organizacja interdyscyplinarnych spotkań, warsztatów, seminariów, debat, i innych form wymiany doświadczeń w ramach gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 4) Usprawnianie mechanizmów współpracy i komunikacji pomiędzy instytucjami i osobami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
- 5) Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi, m.in. w zakresie realizacji wspólnych przedsięwzięć służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz wsparciu osób i rodzin dotkniętych przemocą.

Okres realizacji: 2021-2025

Oczekiwane rezultaty: zwiększenie kompetencji pracowników instytucji realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie.

6. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitoring oraz ewaluacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie to dwa ważne procesy, które powinny zachodzić równolegle z jego realizacją. Pierwszy z nich pozwala sprawdzać, czy zaplanowane działania są wdrażane w założony sposób, natomiast drugi skupia się na ocenie, czy osiągnięto cele i rezultaty. Regularna weryfikacja stanu realizacji poszczególnych zadań pozwoli uchwycić różnice pomiędzy przyjętym planem a jego faktycznym wykonaniem, przy czym analizowane powinny być informacje o charakterze zarówno ilościowym i jakościowym, w celu odpowiedzi na pytania: „Co, kiedy i jak zostało wykonane?”.

Monitoring Programu powinien być przeprowadzany corocznie przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie na podstawie danych i informacji, będących w posiadaniu GOPS, jak również pozyskanych od poszczególnych podmiotów zaangażowanych we wdrażanie Programu. Powinny to być dane roczne z uwzględnieniem ich dostępności na moment przeprowadzania monitoringu. Weryfikacji będą podlegały wskaźniki wskazane w karcie monitoringu, stanowiącej załącznik nr 1. do Programu. Katalog wskaźników może zostać rozszerzony, jak również zawężony, jeżeli monitorowanie któregoś ze wskaźników okaże się niemożliwe lub niecelowe.

Ewaluacja Programu powinna zostać przeprowadzona najpóźniej w ostatnim roku jego realizacji, a jej wyniki posłużą zaplanowaniu efektywnych i skutecznych działań w następnej perspektywie czasowej. W procesie całościowej oceny Programu należy przeanalizować w szczególności, w jakim stopniu jego cele zostały osiągnięte, czy przyczynił się do rozwiązania lub zminimalizowania zdiagnozowanych problemów oraz czy sytuacja osób objętych działaniami uległa poprawie. Wnioski oraz rekomendacje wypracowane w toku monitoringu i ewaluacji wspomogą zarządzanie informacjami oraz proces decyzyjny, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w sytuacjach problemowych.

7. Źródła finansowania

Działania zaplanowane w ramach *Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Iława na lata 2021-2025* będą finansowane przede wszystkim z budżetu Gminy Iława w zakresie działań realizowanych przez jednostki organizacyjne i pomocnicze w ramach swoich statutowych zadań. Środki na realizację zadań będą pochodzić również z budżetu państwa. Część z nich trzeba będzie pozyskać startując w konkursach, ponieważ w tej kategorii mieszczą się programy rządowe oraz programy ministerstw. Wśród głównych programów dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie można wskazać programy takie jak: *Program Ochrony i Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie* czy *Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej*.

Uzupełnienie mogą stanowić środki z Funduszy Europejskich, służące włączeniu społecznemu osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem i ubóstwem, rozwojowi aktywności dzieci i młodzieży, a także zwiększeniu kompetencji społecznych i zawodowych mieszkańców. Ważne będą także środki prywatne pochodzące z fundacji, zakładanych przez firmy, instytucji finansowe lub osoby prywatne; pieniądze od sponsorów, środki z 1% dla organizacji pożytku publicznego, darowizny, zbiórki publiczne i inne. Ta grupa źródeł jest dostępna przede wszystkim dla organizacji pozarządowych. Ale również wymienione wcześniej źródła środków na realizację zadań zaplanowanych w Programie nie muszą być pozyskiwane wyłącznie przez samorząd gminy. W zależności od specyfiki danego programu pomocowego bądź funduszu, realizatorami projektu mogą być podmioty ekonomii społecznej.

Załącznik 1.

KARTA MONITORINGU

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Hawa na lata 2021-2025

..... ROK

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość
I.	1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu przemocy w rodzinie 2. Liczba osób w rodzinach	
II.	1. Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” 2. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w ciągu roku 3. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” - w tym z tytułu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	
III.	1. Liczba utworzonych grup roboczych 2. Liczba osób objętych pomocą grup roboczych, w tym: - liczba kobiet - liczba mężczyzn - liczba dzieci	
IV.	1. Liczba interwencji domowych policji 2. Liczba interwencji, w trakcie których stwierdzono przemoc w rodzinie 3. Liczba ujawnionych sprawców przemocy 4. Liczba przypadków znęcania się nad rodziną	
V.	1. Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego 2. Liczba spotkań grup roboczych	
VI.	Liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego, którzy wzięli udział w szkoleniach, warsztatach, konferencjach, wizytach studyjnych i innych formach edukacji i wymiany doświadczeń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	

Hawa, dn.....

Opracował(a).....

Zatwierdził(a).....